

Shoymardonova Fotima

Surxondaryo viloyati. Termiz shahri. Termiz davlat universiteti akademik litseyi ona tili va adabiyot fani o‘qituvchisi

Annotatsiya: O‘tkir Hoshimov hayoti va ijodi: qalb va ma’naviyat kuychisi haqida fikr va mulohazalar keltirilgan.

Kalit so‘zlar: O‘tkir Hoshimov, ijodiy yo‘lning boshlanishi, "DUNYONING ISHLARI": onaga qo‘yilgan haykal, hikoyanavislik va dramaturgiya, mukofotlar va e’tirof

O‘zbek adabiyotining XX asrdagi eng yorqin siymolaridan biri, xalqimizning dardini, quvonchini va ma’naviy olamini betakror badiiy bo‘yoqlarda tasvirlab bergan adib — O‘tkir Hoshimovdir. Uning asarlari kirib bormagan o‘zbek xonadoni topilmasa kerak. Adib nafaqat yozuvchi, balki mohir jurnalist, jamoat arbobi va eng muhimi, inson qalbi muhandisi sifatida tarixda qoldi. Quyida O‘tkir Hoshimovning hayot yo‘li va uning boy ijodiy merosi haqida keng qamrovli maqola taqdim etiladi.

O‘tkir Hoshimov Hayoti va Ijodi: Qalb va Ma’naviyat Kuychisi

KIRISH

Adabiyot — millatning o‘zini anglash vositasi. O‘tkir Hoshimov o‘z ijodi bilan o‘zbek kitobxonining ko‘nglidan chuqur joy oldi. Uning asarlaridagi samimiylik, ona siymosiga bo‘lgan cheksiz ehtirom va insoniy qadriyatlarning ulug‘lanishi adibni "O‘zbekiston xalq yozuvchi"si darajasiga ko‘tardi. U o‘zining har bir satrida insonni komillikka, poklikka va mehr-oqibatga chorladi.

1. Hayot yo‘li: Toshkent bag‘ridan boshlangan safar

O‘tkir Hoshimov 1941-yil 5-avgustda Toshkent shahrining Do‘mbirobod mahallasida tavallud topdi. Uning bolaligi Ikkinchi jahon urushi va undan keyingi og‘ir yillarga to‘g‘ri keldi. Bu davrdagi qiyinchiliklar, odamlar orasidagi o‘zaro yordam va onasining sabr-toqati keyinchalik uning asarlarida bosh mavzuga aylandi.

Adib o‘rta maktabni tamomlagach, 1959-yilda Toshkent Davlat universiteti (hozirgi O‘zbekiston Milliy universiteti)ning filologiya fakulteti jurnalistika bo‘limiga o‘qishga kirdi. Universitet yillari uning dunyoqarashi kengayishida, adabiy muhitga kirib kelishida muhim bosqich bo‘ldi. U o‘qishni bitirgach, turli tahririyatlarda, jumladan, "Toshkent haqiqati", "Sovet O‘zbekistoni" (hozirgi "O‘zbekiston ovozi") gazetalarida, "G‘afur G‘ulom" nomidagi nashriyotda faoliyat yuritdi. Keyinchalik "Sharq yulduzi" jurnaliga muharrirlik qildi va O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisida mas’ul lavozimlarda ishladi.

2. Ijodiy yo‘lning boshlanishi

O‘tkir Hoshimov adabiyotga 1962-yilda nashr etilgan "Po‘lat chavandoz" nomli ocherklar to‘plami bilan kirib keldi. Biroq, unga chinakam shuhrat keltirgan ilk asari — "Cho‘l havosi" (1963) qissasi bo‘ldi. Ushbu qissada yozuvchi insonning ruhiy olami va tabiat o‘rtasidagi bog‘liqlikni mahorat bilan tasvirladi. Shundan so‘ng, birin-ketin "Odamlar nima derkan?", "Shamol esaveradi", "Bahor qaytmaydi" kabi qissalari e‘lon qilindi.

3. Romanlar olami: Ijtimoiy va ruhiy tahlil

O'tkir Hoshimov o'zbek romanchiligini yangi bosqichga ko'targan adibdir. Uning romanlarida xalq hayoti, tarixiy burilishlar va inson taqdiri chambarchas bog'lanib ketadi.

3.1. "NUR BORki, SOYA BOR"

1976-yilda nashr etilgan ushbu roman adibning ijtimoiy adolat uchun kurashini aks ettiradi. Asar markazida vijdonli jurnalist Sherzod obrazi turadi. Roman orqali yozuvchi jamiyatdagi illatlarni, laganbardorlik va adolatsizlikni fosh etadi. "Nur bor joyda soya ham bo'ladi" degan falsafiy g'oya asarning asosiy mag'zini tashkil qiladi.

3.2. "IKKI ESHIK ORASI"

Yozuvchining eng yirik va mashhur asarlaridan biri — "Ikki eshik orasi" (1986) romanidir. Ushbu asar o'zbek adabiyotining durdonasi hisoblanadi. Romanda urush va urushdan keyingi yillardagi o'zbek qishlog'i hayoti, insonlarning fojiaiy taqdirleri, mehr va xiyonat, vafo va razolat o'rtasidagi kurash tasvirlangan. Kimsan, Robiya, Ra'no, Orif oqsoqol kabi obrazlar orqali butun bir avlodning dardi ifodalangan.

3.3. "TUSHDA KECHGAN UMLAR"

Istiqlol arafasida yozilgan ushbu roman o'zbek xalqining yaqin o'tmishdagi qonli jarohatlari — "Afg'on urushi" va "Paxta ishi" fojialariga bag'ishlangan. Rustam obrazi orqali yozuvchi aldangan avlodning fojasini, ma'naviy inqirozini va haqiqat izlash yo'lidagi azoblarini yuksak mahorat bilan ko'rsatib berdi.

4. "DUNYONING ISHLARI": Onaga qo'yilgan haykal

O'tkir Hoshimov ijodi haqida gap ketganda, "Dunyoning ishlari" qissalar to'plamini alohida tilga olish joiz. Bu asar o'zbek onasiga qo'yilgan so'zdan iborat haykaldir. To'plamdagi har bir hikoya ("Oltin balig'ich", "Oq kema, botayotgan quyosh", "Gilam paypoq") kitobxonni yig'latadi, o'yantiradi va qalbini poklaydi. Muallif o'z onasi siymosida barcha o'zbek onalarining sabrini, mehribonligini va buyukligini tasvirlagan.

5. Hikoyanavislik va dramaturgiya

Adibning hikoyalari soddaligi va hayotiyliigi bilan ajralib turadi. "Urushning so'nggi qurboni", "Muhabbat", "Dehqonning bir kuni" kabi hikoyalari inson qalbinning eng nozik torlarini chertadi. Shuningdek, O'tkir Hoshimov dramaturg sifatida ham samarali ijod qildi. Uning "To'ylar muborak", "Sizdan ugina, bizdan bugina", "Inson sadoqati" kabi pyesalari teatr sahnasidan tushmay kelayotgan asarlardir. Bu pyesalarda o'zbekona lutf, yumor va shu bilan birga jiddiy ma'naviy muammolar aks etgan.

6. O'tkir Hoshimov — Publisist va Mutafakkir

Yozuvchining "Daftar hoshiyasidagi bitiklar" asari uning ko'p yillik kuzatuvlari, hayotiy xulosalari va falsafiy mushohadalari mahsulidir. Bu bitiklarda hayot, o'lim, do'stlik, xiyonat, ona tili va millat taqdiri haqida o'ta lo'nda, ammo sermazmun fikrlar keltirilgan. Ushbu asar bugungi kunda har bir yoshning stol ustidagi kitobiga aylangan.

7. Adib ijodining uslubiy xususiyatlari

O'tkir Hoshimov uslubining bosh xususiyati — samimiylilik. U o'quvchi bilan sun'iy tillashmaydi, balki dildan suhbatlashadi. Uning tilida xalqona iboralar, maqollar va jonli so'zlashuv unsurlari mo'l. Adib murakkab ijtimoiy muammolarni oddiy insonlar taqdiri orqali ochib berish mahoratiga ega. Uning asarlaridagi har bir detal (masalan, "Ikki eshik orasi"dagi sholcha yoki "Dunyoning ishlari"dagi qora qozon) ramziy ma'no kasb etadi.

8. Mukofotlar va e'tirof

O'tkir Hoshimovning adabiyot rivojiga qo'shgan hissasi hukumatimiz tomonidan yuksak baholangan. U O'zbekiston Davlat mukofoti laureati, "O'zbekiston xalq yozuvchisi" unvoni sohibidir. Shuningdek, "Mehnat shuhrati", "Buyuk xizmatlari uchun" ordenlari bilan taqdirlangan. Ammo uning uchun eng katta mukofot — xalqning cheksiz muhabbatidir.

Xulosa

O'tkir Hoshimov 2013-yilda vafot etgan bo'lsa-da, uning asarlari hamon yashamoqda. U o'zbek adabiyotida "Mehr va Oqibat" tushunchalarini badiiy bayroq qilib ko'targan adibdir. Uning ijodini o'rganish — o'zbek xalqining ruhiyatini o'rganish demakdir. Adib ta'kidlaganidek, dunyoning ishlari hech qachon tugamaydi, ammo inson o'zidan yaxshi nom va ezgu so'z qoldirishi — eng buyuk baxtdir. Uning asarlari bizni har doim odamiylikka, ona Vatanni sevishga va vijdon amri bilan yashashga chorlab turadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Hoshimov O'. — "Daftar hoshiyasidagi bitiklar". Toshkent, "Sharq" nashriyoti, 2001.
2. Hoshimov O'. — "Ikki eshik orasi" (Roman). Toshkent, G'afur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi.
3. Hoshimov O'. — "Dunyoning ishlari" (Qissa). Toshkent, "Yangi asr avlodi".
4. Rasulov A. — "O'tkir Hoshimov ijodi". Toshkent, "Ma'naviyat" nashriyoti.
5. Sharafiddinov O. — "Ijodning muqaddas siri". Toshkent, "O'zbekiston" nashriyoti.
6. Karimov N. va boshqalar — "XX asr o'zbek adabiyoti tarixi". Toshkent, "O'qituvchi".
7. Yo'ldoshev Q. — "Yangi va zamonaviy o'zbek adabiyoti tahlili". Toshkent.